

**USING MODERN TECHNOLOGIES IN PRIMARY EDUCATION THROUGH
ETHNOPEDAGOGICAL EXAMPLES**

Djurayeva Salomat Nabiyevna

Bukhara State University Department of Pedagogy Associate Professor

Abstract: This article explores how ethnopedagogical examples can be utilized in primary education with the help of modern technologies. It highlights the importance of using ethnopedagogical materials to foster national values, promote an understanding of cultural heritage, and instill respect for it among students. The study analyzes effective methods for integrating modern technologies such as multimedia tools, mobile applications, interactive platforms, virtual excursions, and gamification techniques to enhance the learning of ethnopedagogical knowledge. The research emphasizes that applying modern technologies in the educational process increases students' engagement and improves their learning outcomes.

Keywords: Primary education, ethnopedagogy, modern technologies, national values, multimedia tools, interactive learning, virtual excursions, gamification, national culture, student development

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ETNOPEDAGOGIK NAMUNALARIDAN YORDAMIDA
ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH**

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda etnopedagogik namunalaridan foydalanishning zamonaviy texnologiyalar yordamida qanday amalga oshirilishini o'rganishga bag'ishlangan. Etnopedagogik materiallar orqali o'quvchilarda milliy qadriyatlarni rivojlantirish, xalq madaniy merosini anglash va unga hurmatni shakllantirishning ahamiyati ko'rsatib o'tilgan. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, multimedia vositalari, mobil ilovalar, interaktiv platformalar, virtual ekskursiyalar va gamifikatsiya usullari orqali etnopedagogik bilimlarni samarali o'zlashtirish usullari tahlil qilinadi. Tadqiqotda zamonaviy texnologiyalarning ta'lim jarayonida qo'llanilishi natijasida o'quvchilarning qiziqishi va bilim olish samaradorligi oshishi ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, etnopedagogika, zamonaviy texnologiyalar, milliy qadriyatlar, multimedia vositalari, interaktiv ta'lim, virtual ekskursiyalar, gamifikatsiya, milliy madaniyat, o'quvchilarning rivojlanishi

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В НАЧАЛЬНОМ
ОБРАЗОВАНИИ ЧЕРЕЗ ЭТНОПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРИМЕРЫ**

Аннотация: В статье рассматривается, как этнопедагогические примеры могут быть использованы в начальном образовании с помощью современных технологий. Подчеркивается важность использования этнопедагогических материалов для формирования национальных ценностей, продвижения понимания культурного наследия и воспитания уважения к нему среди учащихся. В исследовании анализируются эффективные методы интеграции современных технологий, таких как мультимедийные инструменты, мобильные приложения, интерактивные платформы, виртуальные экскурсии и геймификация, для улучшения усвоения этнопедагогических знаний. Исследование подчеркивает, что применение современных технологий в образовательном процессе повышает вовлеченность студентов и улучшает результаты их обучения.

Ключевые слова: Начальное образование, этнопедагогика, современные технологии, национальные ценности, мультимедийные инструменты, интерактивное обучение, виртуальные экскурсии, геймификация, национальная культура, развитие студентов.

Kirish. Boshlang'ich ta'lim, o'quvchilarning dunyoqarashi, axloqiy-ruhiy rivojlanishi va jamiyatga moslashishining poydevori sifatida juda muhimdir. Bugungi kunda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarda to'g'ri qadriyatlarni shakllantirishda zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlarni qo'llash talab etiladi. Ayniqsa, etnopedagogik namunalarini ta'lim jarayoniga kiritish, o'quvchilarga o'z xalqining madaniy merosini, an'alarini va qadriyatlarini o'rgatishda samarali bo'lishi mumkin. Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda etnopedagogik namunalaridan foydalanishda zamonaviy texnologiyalarning qo'llanilishi tahlil qilinadi.

Boshlang'ich ta'limda etnopedagogik namunalaridan foydalanish o'quvchilarga o'z xalqining tarixiy, madaniy va axloqiy qadriyatlarini o'rganish imkoniyatini beradi. Buning orqali bolalar o'z ona tilini, milliy adabiyotini, san'atini sevishadi, shuningdek, xalqning qadimiy urf-odatlarini, an'analari va hayot tarzini o'rganadilar. Etnopedagogikaning asosiy maqsadi – bolalarni xalqning pedagogik tajribasidan foydalangan holda yaxshi inson sifatida tarbiyalashdir.

Zamonaviy texnologiyalar hayotimizning barcha sohalarida jadal rivojlanmoqda. Ta'lim tizimida ham texnologiyalarning o'rni kundan-kun ortib bormoqda. Kompyuterlar, internet, multimedia vositalari, ta'lim dasturlari, mobil ilovalar kabi zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarning o'zlashtirish samaradorligini oshirishda muhim vositadir. O'qituvchilar zamonaviy texnologiyalarni o'z ishlarida samarali qo'llash orqali o'quvchilarga yanada qiziqarli va interfaol ta'lim jarayonini taqdim etadilar.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida etnopedagogik namunalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish o'quvchilarning bilimini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, interaktiv ta'lim texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar folklor asarlarini, xalq ertaklarini, qo'shiqlarni, xalq san'ati va qo'llanma materiallarini yanada samarali o'rganishlari mumkin. Shuningdek, multimedia vositalari yordamida xalqning madaniy merosi bilan tanishish, bolalarga an'anaviy o'yinlar, ertaklar, xalq qo'shiqlari va hikoyalarini interaktiv tarzda o'rgatish imkonini beradi.

Interaktiv ta'lim vositalari – bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro faoliyatni tashkil qilishga yordam beradigan texnologiyalardir. Ular o'quvchilarning fikrini rivojlantirish, ularda kreativ yondashuvni shakllantirishga imkon beradi. Masalan, "Smart Board" (aqli doska) yordamida o'qituvchi bolalar bilan birga xalq ertaklarini, qo'shiqlarini, xalq afsonalarini ko'rsatishi, tahlil qilishi va ularni o'rganish jarayonida bolalar faol ishtirok etishi mumkin.

Multimedia vositalari va video materiallar o'quvchilarga o'zbek xalqining boy madaniy merosi bilan tanishishda muhim yordamchi hisoblanadi. Masalan, etnopedagogik asarlar, xalq san'ati, an'anaviy o'yinlar va marosimlar haqida video materiallar ko'rsatilishi bolalar uchun yanada qiziqarli va o'rgatish jarayonini jonli qiladi. Videolar orqali bolalar ko'plab xalq an'alarini, urf-odatlarini vizual tarzda ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Mobil telefonlar va planshetlar yordamida bolalarga etnopedagogik materiallarni o'rganish uchun maxsus mobil ilovalar ishlab chiqilgan. Bu ilovalar orqali bolalar xalq ertaklari, qo'shiqlari va hikoyalarini interaktiv tarzda o'rganishlari mumkin. Shuningdek, o'qituvchilar uchun etnopedagogik materiallarni yaratish va ulardan samarali foydalanish imkoniyatlari mavjud.

Onlayn ta'lim resurslari ham etnopedagogik materiallarni o'rganishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Xalq ertaklari, afsonalar, qo'shiqlar, folklor janrlarini o'rgatish uchun maxsus

onlayn platformalar yaratilgan. Bu platformalarda o'quvchilar o'zlarining qiziqishlariga mos ravishda materiallarni ko'rishlari, o'rganishlari va amaliy mashqlarni bajarishlari mumkin.

Zamonaviy texnologiyalarni etnopedagogik ta'limda qo'llash, o'quvchilarga o'z madaniy merosini anglash va unga nisbatan hurmatni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Xalq pedagogikasining eng yaxshi namunalarini, masalan, xalq ertaklari, qo'shiqlari va afsonalarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish orqali o'quvchilar o'z xalqining boy tarixiy va madaniy merosini chuqurroq o'rganadilar. Zamonaviy texnologiyalar bu jarayonni yanada samarali va qiziqarli qilish imkonini beradi.

Zamonaviy texnologiyalarning etnopedagogik jarayonda qo'llanilishi.

Zamonaviy texnologiyalar ta'lim jarayoniga jiddiy o'zgarishlar kiritdi. Internet resurslari, interaktiv ta'lim platformalari, elektron darsliklar, multimedia vositalari va mobil ilovalar yordamida o'quvchilarga yanada samarali, qiziqarli va sifatli ta'lim berish mumkin. Zamonaviy texnologiyalar etnopedagogik jarayonda quyidagi usullar bilan qo'llanilishi mumkin:

- Onlayn darslar va interaktiv materiallar: Onlayn platformalar, masalan, Zoom, Google Classroom va boshqa platformalar yordamida o'quvchilarga etnopedagogik mavzularni o'rgatishda interaktiv darslar tashkil etish mumkin. Multimedia resurslar, videolar, audio materiallar va virtual ekskursiyalar orqali o'quvchilarga xalqimizning an'anaviy san'ati, milliy taomlari, o'yinlari va boshqa madaniy elementlari haqidagi ma'lumotlar yetkazilishi mumkin.

- Virtual ekskursiyalar: Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quvchilarni virtual muzeylar, tarixiy joylarga va milliy meros joylariga ekskursiyalarga olib borish mumkin. Bu usul o'quvchilarga o'z xalqining tarixini va madaniyatini to'g'ridan-to'g'ri o'rganish imkoniyatini beradi.

- Mobil ilovalar va o'quv dasturlari: Mobil ilovalar orqali etnopedagogik materiallarni o'rganish o'quvchilarga har doim va har joyda kerakli ma'lumotlarni olish imkoniyatini yaratadi. Masalan, o'quvchilarga milliy bayramlar, ertaklar, maqollar, xalq musiqasi va boshqalar haqida ma'lumot beradigan ilovalar ishlab chiqilishi mumkin.

- Ko'rgazmali ta'lim metodlari: Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quvchilarga ko'rgazmali materiallar taqdim etish mumkin. Masalan, interaktiv taxta yordamida milliy o'yinlar, ertaklar, tarixiy voqealar va madaniyat haqida taqdimotlar tashkil qilish, o'quvchilarga vizual va audio materiallar orqali bilimlarni yanada samarali o'zlashtirish imkonini beradi.

- GAMIFICATION (o'yinlashtirish): Etnopedagogik mavzularni o'rganishda o'yinlashtirish texnikalarini qo'llash orqali o'quvchilarga qiziqarli va interaktiv tarzda ma'lumot berish mumkin. Masalan, etnografik o'yinlar, viktorinalar va sinovlar orqali o'quvchilarning faolligini oshirish va ularda milliy madaniyatni o'rganishga bo'lgan qiziqishni yanada kuchaytirish mumkin.

Hozirgi kunda umumta'lim maktablarida zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarini takomillashtirish, ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalar imkoniyatlaridan to'laqonli foydalanish eng muhim ko'rsatkichlaridan biri ekanligi yetuk pedagog olimlar tomonidan e'tirof etilganligi hech kimga sir emas. Jumladan, U.Sh.Begimkulov ta'lim jarayonida hozirgi zamon talablariga javob bera oladigan kompyuter axborot muhitini yaratish hamda ta'lim jarayonida multimedia, zarur axborotlarni kompyuter texnikasi yordamida kiritish, tizimlashtirish, saqlash va foydalanish uchun tavsiya qilinadigan ma'lumotlar bazasini yaratishni taklif etadi. Ta'lim jarayonida didaktik vosita sifatida foydalaniladigan dasturlarning maxsus bozori shakllanmoqda. Hozirda umumta'lim darslarida foydalanishi mumkin bo'lgan internetga joylashtirilgan ko'plab dasturlar mavjud. Bular sirasiga birinchi navbatda elektron darsliklarni kiritish mumkin. Kompyuter texnologiyalari turli xil interaktiv xarakterdagi topshiriqlardan foydalanish imkoniyatini beradi. Masalan, o'quvchilar voqealarni xronologik ketma-ketlikda joylashtirish, fanga oid atamalar va tushunchalarni to'g'ri izohlash yoki o'ng va

chap qatordagi atamalar va ularning ma'nosini mos ravishda strelka bilan ko'rsatish yoki berilayotgan mavzudagi tayanch so'zlarni to'ldirish, test topshiriqlarini bajarish, krosvordlarni yechish kabi topshiriqlarni qanday bajarganliklarini katta ekranda multimedia yordamida tushirilgan javoblar bilan taqqoslab, bilib borishlari mumkin bo'ladi. O'qituvchi dars jarayonida kompyuter yordamida mavjud materiallarni turli xil shaklda: slaydlar, video va audio parchalar diagrammalar, jadvallar, musiqiy ko'rinishlarda taqdim etiladi. Kompyuter yordamida dars jarayonini tashkil «Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya» nomli ilmiy, masofaviy, onlayn konferensiya etilishi o'quvchilar tasavvuri va xotirasiga kuchli ta'sir qilib, eslab qolish jarayonini osonlashtiradi, darsni qiziqarli jarayonga aylantirib, o'quvchilarni u yoki bu tarixiy davrga olib kirish va voqealar ichida go'yoki ishtirok etish imkonini beradi. Dars mashg'ulotlarida interfaol metodlarni qo'llash orqali ta'lim-tarbiya berish oid fikr va mulohazalarimizni bayon etamiz. Boshlang'ich sinflarda ayrim mavzular asosida o'qitishning zamonaviy usullarini tatbiq etish bo'yicha fikrlarimizni bayon etamiz. «Videotopishmoq» metodi – ushbu metoddan foydalanishda quyidagi harakatlar ketma-ketligi amalga oshirilishi lozim:

- o'quvchilar e'tiboriga o'rganilayotgan mavzu mohiyatini tasviriy yoritishga yordam beruvchi izohlarsiz bir nechta videolavha namoyish etiladi;
- o'quvchilar har bir lavhada qanday jarayon aks ettirilganini izohlashadi;
- jarayonlarning mohiyatini daftarlariga qayd etishadi;
- o'qituvchi tomonidan berilgan savollarga javob qaytarishadi.

Boshlang'ich sinflarda zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, ijodiy izlanish va mantiqiy fikrlashlarini kengaytirish bilan birga ularni darslarda o'rganganlarini hayot bilan bog'lash hamda darsga qiziqishlarini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilarning bunday zamonaviy talablar asosida yaratilgan sharoitlardan samarali foydalanib, darslarni ilg'or pedagogik hamda axborot kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etilishi ta'lim-tarbiya jarayonini sifatini kafolatlaydi. Aytish joizki, multimedia ilovalarini har bir darsda qo'llash natijasida o'quvchilarda mustaqil, ijodiy fikrlash yanada rivojlanadi.

Ma'lumki, ta'limda ilg'or pedagogik va yangi axborotlar texnologiyalarini tatbiq etish o'quv mashg'ulotlarining samaradorligini oshiribgina qolmay, ilm-fan yutuqlarini amaliyotda qo'llash orqali mustaqil va mantiqiy fikrlaydigan, har tomonlama barkamol yuksak ma'naviyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol metodlar va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish kundan-kunga ortib bormoqda. Bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchilar faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topish, mustaqil o'rganish va fikrlash, tahlil qilish, hatto yakuniy xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishga o'rgatadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan o'qish darslari jarayonida erkin va mustaqil qobiliyati shakllanadi. Mustaqil fikrlash qobiliyatining shakllanishi natijasida, o'quvchilar atrof olamdagi, jamiyatdagi qonunlarni, shuningdek, asardagi ijobiy va salbiy qahramonlar orqali insoniy fazilatlarni anglash, bilimlarni chuqur o'rganish, keng fikrlash, tegishli qarorlar qabul qilish ko'nikmalari shakllanadi. Pedagogik texnologiyalardan foydalanishda ta'limning mazmunini belgilash, ta'lim-tarbiyaning shakllari va vositalarini tayyorlash, o'quvchilarning bilimlarni keng egallashi va ma'naviy fazilatlarni o'zlashtirishga yo'naltirilgan topshiriqlar tizimini ishlab chiqish, ta'limning natijasi va o'zlashtirish darajasini aniqlash, ularni obektiv baholash uchun test vazifalarini tayyorlash kabilar tashkil qiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishni samarali tashkil etish, pedagogik texnologiyalarning mazmuni, shakl va vositalari, ta'lim berishda pedagogik texnologiyalardan to'g'ri va unumli foydalanish uslublari, kafolatlangan natijaga erishish uchun olib borilayotgan

ta'lim sohasidagi yangiliklarni o'rganish, amaliyotda foydalanish ishning amaliy ahamiyatini belgilaydi. Ta'lim jarayoni nihoyatda murakkab jarayon bo'lganligi uchun ta'lim samaradorligi pedagog va o'quvchi faolliligiga, ta'lim vositalarining mavjudligiga, ta'lim jarayonining tashkiliy, ilmiy, metodik mukammalligiga bog'liq. Bugungi kun o'qituvchidan ilg'or pedagogik va yangi axborotlar texnologiyalaridan o'quv jarayonida foydalanishni talab etmoqda. Yuqoridagilardan kelib chiqib, tajribalarimiz asosida dars mashg'ulotlarida interfaol metodlarni qo'llash orqali ta'lim-tarbiya berish yo'llariga doir fikrlarimizni bayon etamiz. O'ylaymizki, u o'quv mashg'ulotlari samaradorligini oshirishda hamkasblarimizga amaliy yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilarni o'z yo'nalishini tanlash va mustaqil hayotga tayyorgarlik ko'nikmalarini shakllantirishdek mas'uliyatli vazifani bajarishda ularning yaqin ko'makchilardan biriga aylanadi.

Xulosa. Zamonaviy texnologiyalar boshlang'ich ta'limda etnopedagogik namunalardan samarali foydalanishda muhim vosita bo'lib, o'quvchilarga o'z xalqining madaniy merosini o'rgatishda samarali yondashuvni ta'minlaydi. Onlayn darslar, mobil ilovalar, virtual ekskursiyalar va ko'rgazmali metodlar orqali etnopedagogik bilimlarni o'rgatish, o'quvchilarda milliy qadriyatlarni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Shuningdek, texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiyasi o'quvchilarning qiziqish va motivatsiyasini oshiradi, ularning ta'limga bo'lgan munosabatini yaxshilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Iskandarova, N. (2020). Zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayonida qo'llash. Tashkent: Ta'lim.
2. Abdullayev, D. (2019). Etnopedagogika va uning ta'limda qo'llanishi. Toshkent: O'qituvchi.
3. Nabiyeva, D. S., & Sabirjanovna, D. D. Pedagogical bases and technologies for professional development of personality. Vol. 7 No. 10, 2019.
4. Turdiyeva, G. (2023). TA'LIM JARAYONIDA STEM-TEKNOLOGIYA-TALABALARNING LOYIHALASH FAOLIYATINI RIVOJLANISH VOSITASI SIFATIDA. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 31(31).
5. Nabiyeva, D. S. (2020). Dustova Dildora Sabirjanovna Pedagogical bases and technologies for professional development of personality. Vol. 7 No. 10, 2019. Journal of Critical Reviews.
6. Джуряева, С. Н. (2022). МЕТОДЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ. Вестник науки и образования, (9 (129)), 70-72.
7. Nabiyeva, D. R. S. (2023). Fundamentals of Using Ethnopedagogy in Primary Education. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(10), 724-278.
8. Hamroyev, A. R. (2021). Designing students' creative activity in primary school mother tongue education as a methodological problem. Middle European Scientific Bulletin, 11.
9. Khamroev, A. (2021). Quality and effectiveness for design of learning outcomes in the language teaching. ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL, 11(1), 549-558.
10. Khamraev, A. R. (2019). Modeling Teacher's Activity in Designing Students' Creative Activities. Eastern European Scientific Journal, (1).
11. Tuyevich K. B., Shukurovna K. M. Communication and development of pedagogical culture of the future teacher // Вопросы науки и образования. – 2020. – №. 35 (119). – С. 4-9.

12. Ходжиева М. Ш. Совершенствование аксиологического подхода к педагогической деятельности у будущих учителей //Научный журнал. – 2020. – №. 9 (54). – С. 43-45.
13. ОЛИМОВ Ш. Ш., ХОДЖИЕВА М. Ш. Возможности применения педагогических технологий в образовательном процессе //Молодежь и XXI век-2020. – 2020. – С. 228-231.